

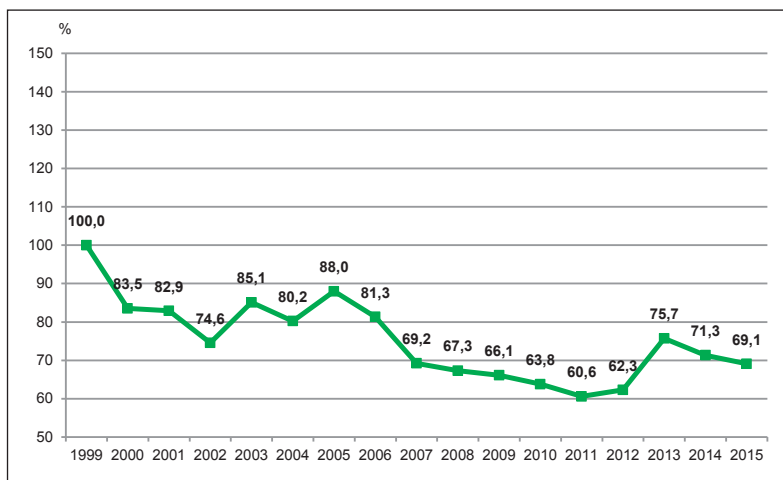
F.2.2. A mezőgazdasági élőhelyekhez kötődő madárfajok állományváltozása

A madarak megfelelő indikátorai a környezeti változásoknak, hiszen élettani működésük, biológiai jellemzésük ismert, helyük a táplálékláncban tudott, így egyedszámuk változása információt ad az adott élőhely ökológiai rendszerének állapotáról is. Mivel a madarak darabszámának csökkenése nemcsak önmagában probléma, hanem arra vonatkozóan ad iránymutatást, hogy az adott élőhely ökológiai rendszere állapotát tekintve romló vagy javuló folyamatokat tartalmaz, így nemcsak hazánkban, hanem Európában is szerveznek ilyen méréseket, és szinte mindenütt kedvezőtlen folyamatok zajlanak az utóbbi évtizedekben.

A civilizációs tevékenységek következményeképp a mérsékelt égövi erdőségek és füves társulások területe több mint 60%-kal csökkent az elmúlt évezredek alatt (forrás: Millenium Ecosystem Assessment, 2005). A füves társulásokon élő madárfajok részben alkalmazkodtak ehhez a helyzethez, egyedszámukban azonban a mezőgazdaság iparosításával gyors, évek alatt is felismerhető csökkenés állt be, amelynek két fontos kiváltó okát is ismerjük.

Elsőként a parcellaméretek változása és a mezővédő szevények, erdősávok eltűnése okozott kedvezőtlen változásokat. A művelés még a 20. század elején is kisebb parcellákon zajlott, illetve a ridegen tartott állatok nagyobb létszáma miatt több volt a kaszáló és a legelő, amelyek kisebb ökológiai nyomásnak vannak kitéve a művelés eltérő jellege miatt. Mára a gépesítés és a belterjes állattartás elterjedése miatt nőttek az átlagos parcellaméret, eltűntek a mezővédő erdősávok, fasorok, amelyek részben az ökológiai sokféleség megtartói voltak. A legelőkön gyakori bokrok, facsoportok a szántók terjedésével eltűntek, ez szintén a madarak élőhelyének elvesztésével járt.

A másik kedvezőtlen változást a rovarirtók szántóföldi kultúrákban is egyre szélesebb körű terjedése hozta magával, mert a kártevő rovarokkal együtt a hasznos vagy közös rovarok is elpusztulnak, így kevesebb táplálék marad a madaraknak. Jelenleg gyakorlatilag minden megszokott szántóföldi kultúrában (burgonya, cukorrépa, repce, kalászosok, kukorica, napraforgó) évente legalább egy alkalommal végeznek rovarirtást, ami legtöbbször nem szelektív szerrel

Forrás: MME

történik, azaz a területen élő hasznos rovarokat is elpusztítja, így nem hagy táplálékot a madárvilág számára. Egy fecske- vagy cinkecsalád több millió rovar pusztít el évente, amennyiben hagyjuk érvényesülni az ökológiai egyensúly elvét. Azonban a rovarirtással és a tájtalakítással, beavatkozva a természetes rendszer életébe, gyérítjük a madarakat, ez a romló tendencia az ábráról is leolvasható.

Az adatokat vizsgálva arra a következtetésre jutunk, hogy a rendszerváltás óta hazánkban is terjedő, nyugati típusú, iparszerű agrártermelési módszerek térnyerése és intenzitása csökkenti a madárvilág életterét. A csökkenés az 1990-es értékhez képest meghaladja a 30%-ot. Az EU országaiban végzett felmérések hasonló helyzetről tanúskodnak, például egy Lengyelországban 2002-ben végződött vizsgálat a mezei pacsirta számsűrűsége és az adott területen végzett mezőgazdasági munka intenzitása között tárt fel fordított arányosságot.

Ezen mutató alakítására csak közvetett eszközei vannak a döntéshozóknak. További kutatások segítségével meg kell keresni azt az optimumot, amikor a mezőgazdasági termelés még elfogadhatóan magas, míg a természetes rendszerre rakódó teher kicsi marad. Ez összetett agrárpolitikát és vidékstratégiát kíván meg, amelyben a nyugati iparosított agrármódszerek átvétele helyett az ökológiai gondolkodás kap szerepet. A fentiekhez hasonló elgondolással álltak elő európai madárvédő szervezetek is, amelyek szeretnék befolyást gyakorolni a közös agrárpolitikára.